

Ivan Krejčí: Česká architektura je formalistická, skandinávská preferuje funkci

Author: SF / Petr Bým | Published: 01.12.2008

Výrazným oživením ostravské architektonické a developerské scény nepochybně je komplex Nordica, pod nímž je jeho ateliér Tengbom podepsán.

Větší část svého profesního života jste prožil ve Švédsku, ale zvláště nyní, po realizaci projektu Nordica, přece jenom můžete porovnávat. V čem především se liší práce architekta ve Švédsku a tady v Česku?

Nemám v úmyslu být ani kritikem, ani „prorokem“, na to neznám zdejší poměry dostatečně. Proto doufám, že mé názory budou takto přijaty. Největším rozdílem, tak jak to vidím, je způsob organizace práce a konečně života vůbec. Ve švédské společnosti panují mnohem demokratičtější poměry, což se týká i vztahů na pracovištích. Zatímco zde, zdá se mi, přežívá pyramidální model řízení, ve Švédsku se dává přednost práci v týmu na jedné straně, na druhé se ale podporuje individuální iniciativa. Práce v týmu sbližuje lidi fyzicky, ale i mentálně, což pozitivně ovlivňuje proces rozhodování. Ten se zkracuje a odpovědnost se přenáší na nižší úroveň - to věci urychluje.

Stavební forum

Dělaly vám tyto rozdíly nějaké problémy při vaší práci u nás?

Švédsko stejně jako Česko je hodně byrokratická země. Úřady nám často dělají stejné potíže jako českým architektům. Jenže právě ten jiný způsob práce a vztahů ve Švédsku jejich překonávání usnadňuje. V horizontálním systému má každý včetně úředníků větší pravomoci, ale i odpovědnost a tak musí, či může, často rozhodovat sám. To umožňuje pružnější hledání kompromisů a řešení, které při doslovném chápání všech norem a předpisů není možné. V Česku jsou lidé velmi opatrní, mají obavy z chyb a z nadřízených, proto je tlumočení předpisů a norem velmi zkosnatělé. A to je v dnešním dynamickém světě problém...

Stavební forum

Problém to byl patrně vždy...

Dnes o to větší, že úspory jsou nutné ve všech oblastech, včetně sféry realit. Ceny užitných ploch v administrativních budovách se neustále zvyšují. Firmy proto musí své prostory optimalizovat, na jednoho pracovníka se dnes počítá s mnohem menší plochou než dříve. Velmi dynamicky se mění i podnikové struktury, tempo práce narůstá, vznikají nové formy práce, mění se způsoby komunikace. Proto se musí hledat řešení, která umožňují na tyto změny pružně reagovat. Moderní administrativní budova by měla být navržena tak, aby umožnila snadnou konverzi pracoviště podle požadavků uživatele. Takže by mělo být možné volit mezi kanceláři typu open-space, tradičními ve formě malých místností i jejich kombinací. S tím musí architekti i ti, co jejich projekty schvalují, počítat.

Svého času byla skandinávská architektura pojmem. V dnešním globálním světě se ovšem i v tomto oboru národní rozdíly dosti stírají. Existují vůbec ještě nějaké rozdíly mezi českou a skandinávskou architekturou?

Samozřejmě, že ano. Hlavní rozdíl je v tom, že ve Skandinávii se jednoznačně dává přednost funkci navrhované budovy před formou. Tady v Čechách je tomu, alespoň tak se mi to jeví, často skoro naopak. Mnohá architektura je hodně formalistická, poplatná momentálním trendům. Budova je „moderní“ navenek, často jsou použity exkluzivní materiály, komplikované detaily, ale méně už se myslí právě na funkci. Na to, aby budova uživatelům poskytovala optimální podmínky k práci, potřebné pohodlí, dobré ergonomické podmínky, světlo, vzduch i akustiku, a to všem, bez rozdílu jejich pracovního zařazení. Jistý rozdíl je i v tom, že ve Švédsku se preferují místní, přírodní materiály. To je tak trochu důsledek hospodářských poměrů. Ještě relativně nedávno byly skandinávské země chudé, stavělo se proto účelně, jednoduše, z toho, co bylo k dispozici. Do jisté míry je to i odraz jiných společenských poměrů. Švédsko je

země luteránství, takže ve společnosti a samozřejmě i v architektuře převažuje určitá estetická strohost.

Wební
orum

To všechno platí i dnes?

Jistě, tyto tradice jsou patrné i v současné době. Ekonomické podmínky jsou dnes samozřejmě jiné, ale jako dědictví někdejších skromných časů zůstala třeba velmi dobrá zásada - myslet na to, aby se funkce budov mohly měnit, přizpůsobovat momentálním potřebám. Vedle toho samozřejmě skandinávští architekti stále musejí počítat se specifickými přírodními podmínkami. Ve Švédsku a na severu Evropy vůbec do jisté míry panuje jakýsi kult světla - to vychází z toho, že dny jsou zde v dlouhém zimním období velmi krátké. S denním světlem se proto pracuje daleko více než jinde a snaha o jeho maximální využití jde třeba i na úkor toho, že nějakou plochu či prostor ztratíte. Na druhé straně je možné říci, že česká architektura je více barevná, pestřejší. Skandinávci jsou v tomto ohledu střídmější, zde je zase patrný vliv už zmíněného luteránství. Pokud nemluvíme třeba o severním Norsku, kde barvy staveb tak trochu nahrazují jejich nedostatek v přírodě, nebo o červeni venkovských dřevěných budov, tradiční levné barvě, získávané z odpadu při těžbě železné rudy. V neposlední řadě se na severu musí počítat s drsnějším klimatem, v budovách se s teplem a energií vůbec hospodaří velmi šetrně a při projektování se na to bere značný ohled.

Dostali jsme se k dnes velmi frekventovanému tématu - energetické úspory. Jejich nezbytnost dnes snad už nikdo nezpochybňuje, zatímco jisté rozdíly panují v názorech na zásahy státu v této oblasti. Jak je to ve Švédsku?

Stát se v oblasti energetiky angažuje velmi výrazně, ať už formou osvětově-pedagogickou, nebo prostřednictvím daňových úlev či naopak daňového znevýhodnění nevhodných projektů. Švédský stát také vynakládá nemalé prostředky na stimulaci vývoje nových technologií či informační systémy. Trochu je to všechno ale i ve vědomí lidí. Ve Švédsku se třeba jezdí na silnicích podstatně pomaleji a klidněji než v Česku, protože každý řidič „vychovaný státem“ si uvědomuje, jak energeticky „drahá“ a nebezpečná je vysoká rychlost.

Další diskuse se vede o tom, zda řekněme „nízkoenergetická“ architektura není esteticky, vzhledem k řadě technicko-konstrukčních imperativů, poněkud limitovaná?!

Takto to já osobně a myslím, že i mí kolegové, vůbec nevnímáme. A zase se vracím k tomu, co už jsem říkal - jednak se v severské architektuře dává přednost funkčnosti budovy, což nepochybně zahrnuje i maximálně úsporný provoz, jednak si je celá společnost vědoma nutnosti energetických úspor. Druhou věcí je, že na architekta to klade poměrně vysoké nároky ve sféře znalosti nejnovějších technologií i stavebních systémů. Na trh neustále přicházejí novinky, architekt se v nich musí orientovat a také být schopen vyčíslit co a kdy se stavebníkovi vyplatí. Zde, v Česku, se například k osvětlení interiérů administrativních budov stále ještě užívají levná zářivková svítidla, která vydávají nepříjemné, studené světlo. Na trhu jsou přitom svítidla někdy sice dražší, ale s výrazně lepšími světelnými vlastnostmi a vyšším efektem. Je jich proto zapotřebí mnohem méně, takže možná už pořizovací náklady se nebudou příliš lišit a na provozních se naopak značně ušetří. O ergonomickém dopadu nemluvě! Ale to je na projektantovi - musí takové možnosti znát a stavebníkovi předložit dostatek argumentů proto, aby využil technologii či techniku, která sice může být na první pohled dražší, ale v důsledku je úspornější a k životnímu prostředí vstřícnější.

Stavební forum

ební
rum

V posledních letech se toho v ČR poměrně hodně postavilo. Která stavba vás zaujala, ať už v pozitivním či negativním smyslu?

Líbí se mi Pleskotova radlická centrála ČSOB. Před časem jsme se s Josefem Pleskotem potkali ve Stockholmu, pracoval na projektu české ambasády. Skoro bych řekl, že při navrhování budovy ČSOB se nechal inspirovat právě tou skandinávskou zálibou v otevřenosti interiérů, využitím denního světla a zeleně. Ale všiml jsem si, že jinak se v Česku před časem hodně prosadil takzvaný postmodernismus a v současné době zase nekonstruktivismus s využitím množství skla a ocele. Vedle energetické náročnosti těchto staveb je otázkou i to, jaké budou náklady na jejich údržbu a jaká bude jejich životnost. Leckteré stavby mi také připadají přezdobené, mají mnoho zbytečných drahých detailů, prostě se klade příliš velký důraz na vnější vzhled a zapomíná se na účel.

Každá budova má hodnotu nejen pro své bezprostřední uživatele, ale i pro město, obec, kolemjdoucí - je opravdu možné nehledět na formu, vnější vzhled stavby, na to jak působí ve svém okolí?

Samozřejmě, funkce nemá být nějak výrazně dominantní. I forma je důležitá, ale zamýšleného účinku můžete dosáhnout různými cestami. Ve Skandinávii se preferují jednoduchá řešení, která ale mohou mít stejný efekt jako řešení složitá. Forma je důležitá, ale vždy je nutné myslet na obsah, účel, funkci a skutečnost, že nestavíme jen pro dnešek. To, co po sobě zanecháme, budou používat i další generace. Ideální je rovnováha mezi funkcí a formou.

Stavební fórum

PYRAMIDEN

AHLSÉN
de MANDER
ETV
LINDGREN
METRO

Máte u nás jednu velkou realizaci - ostravský administrativní komplex Nordica. Necítil jste při práci v Česku nějaké technologické limity či deficity?

Přesně naopak. Komplex Nordica je betonový monolit. V Česku je tato metoda zřejmě - trochu paradoxně - stále levnější než prefabrikovaná produkce, která by nejspíš byla použita při stavbě totožné budovy ve Švédsku. Betonový monolit je z hlediska energetické úspornosti velmi výhodný, beton má totiž vynikající akumulaci schopnosti a díky tomu dokáže dobře vyrovnávat teplotní výkyvy. Při stavění touto metodu jsou navíc zajištěny celkově lepší izolace budovy i nízká průvzdušnost.

A jaké jsou vaše zkušenosti s českými stavaři?

Je na místě říci, že Nordica je mou první realizací tady v Česku, ale na základě této zkušenosti musím odpovědět, že výjimečně dobré. V Ostravě jsem spolupracoval s velmi kvalitním týmem, jehož práce byla srovnatelná a v některých ohledech snad i předčila to, na co jsem zvyklý ze Švédska. Možná to byla náhoda, ale opravdu tomu tak bylo.

Chystáte u nás nějaký další projekt?

Skanska Property chtěla do Česka přinést skandinávskou architekturu, proto byl náš ateliér vyzván k práci na projektu Nordica. Doufám, že zkušenosti z této realizace budu moci využít u nějakého dalšího projektu, ale je příliš brzy na nějaké konkrétní údaje. Nepochybně by pro mne bylo zajímavé využití metody, která se v poslední době objevuje ve větších severských městech - stavebník, architekt a městská správa se společně podílejí na zvelebení okolí realizované budovy. Pro investora to představuje vyšší náklady, ale zároveň to přináší zvýšení kvality a přitažlivosti celé lokality, což má pochopitelně i svůj ekonomický efekt. Zkušenosti ukazují, že nakonec vydělají všichni - investor, obec i její obyvatelé.

Ing. arch. Ivan Krejčí se narodil roku 1940 v Ostravě. Vystudoval architekturu na VUT Brno, později, už v emigraci, stockholmskou Královskou uměleckou akademii - obor architektura. Od roku 1969 žije ve Švédsku a je zaměstnán ve společnosti Tengbom, která je nejstarším soukromým architektonickým ateliérem ve Švédsku. V roce 1989 se I. Krejčí stal spoluvlastníkem ateliéru.

K jeho nejvýznamnějším realizacím patří generální plán a přestavba průmyslového komplexu ASEA Finspang, informační centrum železnorudných dolů Kiruna, nástavba historicky chráněných obytných věží (Kungstornen) v centru Stockholmu, konverze tiskárenského komplexu mediálního koncernu Bonnier a práce na podzemním dálkovém okruhu ve Stockholmu „Södra länken“. Začátkem příštího roku bude v Ostravě dokončen projekt architekta Krejčího a ateliéru Tengbom, administrativní komplex Nordica. V oblasti energetických úspor má stavba tyto charakteristiky:

- vysoce izolovaná fasáda s vnějšími žaluziemi pro úsporu tepla,
- vzduchotěsný plášť budovy,
- ventilační systém navržený pro pomalé proudění vzduchu,

- centrální systém klimatizace využívá vysoce efektivní agregáty a chlazení venkovním vzduchem,
- podzemní parkoviště jsou ventilována a temperována vzduchem odváděným z kancelářských prostor,
- forma a pozice oken využívají denní světlo v maximální míře,
- umělé osvětlení staví na úsporných svítlidlech s moderním ovládním a vysokým ergonomickým efektem.

Foto vizualizace:

1-5 - Nordica Ostrava

6-7 - Avglastorn - hi-tech projekt ventilačních věží dopravního tunelového systému Södra Länken

8-10 - konverze tiskárenského komplexu mediálního koncernu Bonnier

11-12 - vítězný projekt soutěže - administrativní budovy „Pyramiden“ v Solne u Stockholmu

13 - Ing. arch. Ivan Krejčí

01.12.2008 08:00, SF / Petr Bým

Stavební
forum